

Włodzimierz Błaszczyk, Zbigniew Karolczak

Poznań - Stare Miasto, ul. ul.
Wroniecka (Wolnica) i Stawna.
Stanowisko 9 - Brama Wroniecka

Informator Archeologiczny : badania 12, 241-243

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na krawędzi majdanu odkryto dolne partie muru obwodowego zamku wzniesione z kamienia polnego i cegły gotyckiej z zastosowaniem zaprawy wapiennej. Mur został posadowiony na głębokości około 2,90 m na poziomie tzw. próchnicy pierwotnej. Szerokość muru wynosi około 2,00 m. Zachowana wysokość od 0,30 do 0,40 m.

W trakcie badań odkryto sporą ilość materiału zabytkowego w postaci ułamków naczyń glinianych, kości zwierzęcych, gwoździ żelaznych i innych przedmiotów codziennego użytku, datowanych na okres od 2 połowy XIII do połowy XV wieku. W warstwie tzw. próchnicy pierwotnej wystąpiła niewielka ilość fragmentów naczyń glinianych z VIII-X wieku.

Wśród zabytków metalowych należy wymienić przede wszystkim 4 groty bełtów do kuszy, 2 fragmenty wędzideł żelaznych oraz 1 kłódkę walcowaną.

Unikatowym znaleziskiem są dwie wypukłe czworoboczne płytki żelazne z trzema nitami stanowiące przypuszczalnie część zbroi rycerskiej.

W oparciu o uzyskane materiały, można stwierdzić, że teren na którym posadowiony został zamek był zasiedlony już w VIII-X wieku. W połowie XIII wieku wzniesiono tu, głównie z cegły, kamienia polnego i łupku zamek, który został zniszczony w 1 połowie XV wieku.

Było to założenie obronne składające się z obwodu muru na planie nieregularnego czworoboku. Głównym punktem obronnym gryżowskiego zamku była wysoka cylindryczna wieża, której resztki znajdują się w południowo zachodniej partii obiektu.

Materiały z badań złożone są w Muzeum w Nysie.

Badania będą kontynuowane.

POLANOWICE, gm. Kruszwica
woj. bydgoskie
Stanowisko 3

patrz
wczesne średniowiecze

POZNAŃ-STARE MIASTO
ul. ul. Wronecka / Wolnica / i Stawna
Stanowisko 9 - Brama Wronecka

Muzem Archeologiczne
w Poznaniu

Badania prowadzili dr Włodzimierz Błaszczuk i mgr Zbigniew Karolczak. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Czwarty sezon badań. Fortyfikacje miejskie. Średniowiecze, czasy nowożytne.

Prace wykopaliskowe przeprowadzone na stanowisku nr 9 obejmowały obszar położony u wylotu ul. Wronieckiej, przyległy do trasy ul. Solnej i objęły ary: 14-16, 24-26, 34-36, 44-48. Łącznie badaniami objęto obszar 1000 m², eksplorując 2.300 m³ do głębokości od 3 do 5 m, usuwając około 3.067 m³ /szacunkowo/ ziemi i gruzu. Przy pomocy młota pneumatycznego usunięto współczesny asfalt uliczny i betonowy podkład, za pośrednictwem specjalnych służb komunalnych przełożono lub odcięto około 40 różnych ciągów instalacji wodociągowo-kanalizacyjnych, gazowych, energetycznych oraz telekomunikacyjnych.

Odsłonięto następujące elementy architektury systemu /węzła/ obronnego Bramy Wronieckiej:

W wykopie I

Faza I - odsłonięta północna część wieży bramnej i przedbramia z XIII wieku zbudowanych z cegły w wątku wendyjskim na fundamentach kamiennych oraz dochodzące od wschodu i zachodu do wieży ciągi murów miejskich zbudowanych z cegły w układzie wendyjskim, w dolnych partiach z licowanego kamienia i posadowionych na fundamentowej ławie kamiennej. Odkryte odcinki muru mają: od zachodu 1,5 m, a od wschodu 28 m i szerokość 1,1 m. Mur północny wieży ma 7,5 m długości i 1,45 m grubości. Przedbramie ma wymiary /w świetle murów/ 8,7 m długości i 5,1 m szerokości oraz zbudowane są jednocześnie z murami wieży i nią przewiązane.

Faza II - wiąże się z likwidacją wjazdu do miasta przez wieżę bramną i przedbramie z fazy I. W latach 1430-1470 wzniesiono nowy przejazd przez system szyi wjazdnej. Składa się on z następujących elementów architektonicznych: fundamentów i ściany nośnej budynku wjazdowego /prawdopodobnie niegdyś dwukondygnacyjnego/ zlokalizowanego na wysokości przedbramia z fazy I, lecz od strony zachodniej. Na jednej ze ścian /zachodniej/ tej budowli wybudowany jest budynek mieszkalny /ul. Wroniecka 10/. Szerokość wjazdu do budynku bramnego wyznaczają zachowane od północy węgory. Pierwotnie dolna kondygnacja była przesklepiona a po jego likwidacji i założeniu stropu wybudowany został podziemny /dolna kondygnacja/ korytarz biegnący na oś wschód-zachód. Do tego budynku przylegało od strony północnej trójczłonowe, wydłużone przedbramie. Przedbramie posiada około 18,8 m długości i od około 5,80 /w południowej części/ do 6,85 m /w północnej/ szerokości. Podzielone ono jest murami poprzecznymi na trzy części. W pierwszej części występują resztki trompy.

Z tą fazą rozbudowy węzła bramnego wiąże się także wzniesiony /w tym samym czasie/ zewnętrzny pierścień muru obronnego. Od strony zachodniej odkryty on został i zakon-

serwowany na odcinku około 42 m /mur jest częścią ściany nośnej budynku przy ul. Wronieckiej 10/, a od strony wschodniej na odcinku około 1,5 m. Pomędzy tym murem a ciągiem muru obronnego z XIII wieku zamyka się przestrzeń międzymurza o szerokości 9,4 m.

Faza III - to mur odsłonięty od strony zachodniej, biegnący ukośnie w kierunku na ul. Św. Wojciecha /N-W/, jeszcze nie w pełni rozpoznany. Jego długość wynosi 10,4 m. Drugi /osłonowy/ odkryty w części wschodniej ma długość 7,7 m. Obydwa mury mają szerokość 1,2 m.

Faza IV - to dwa odcinki murów, ukierunkowanych na północny-zachód. Stanowią one elementy architektonicznego wężła obronnego, rozbudowanego i przebudowanego przedbramia /barbakanu/. Długość wschodniego ramienia wynosi 17,4 m. Posadowiony on został na 4 łukach konstrukcyjnych prześwitów łączących pięć słupów /3 środkowe, 2 zewnętrzne/, stanowiące część składową arkad.

Faza V - to fundamenty pomieszczeń gospodarczych wzniesionych od strony wschodniej murów z fazy IV barbakanu.

Wykop II - /ul. Stawna/ o powierzchni 100 m². Odsłonięto fragment muru obwodowego z fazy I o długości 15 m i bruk ul. Przymurnej lub Okrężnej.

Bruki: - I - pod asfaltem zalegał bruk z XVIII/XIX wieku. Odsłonięto także ceglane podkłady dla szyn tramwajowych.

II - zalegał poniżej 1,0 m obecnego poziomu /59,63 m n.p.m./ i łączył się z fazą II.

III - na głębokości 2,5 m /58,12 m n.p.m./ wiąże się z fazą I.

IV - to bruk ul. Przymurnej lub Okrężnej związany z fazą I.

Wodociągi drewniane - odkryte zostały 3 nitki rurociągów wodnych, ułożonych po osi NE-SW w dwóch poziomach datowanych od XIII-XVIII wieku. Jedna nitka rurociągu drewnianego biegnie wzdłuż ul. Stawnej S-W. Rurociągi zostały zabezpieczone i poddane konserwacji. Odkryta architektura wężła bramnego Bramy Wronieckiej została zabezpieczona na zimę i w około 50% zakonserwowana przez brygady budowlane PP Pracownie Konserwacji Zabytków w Poznaniu.

Poważnie zaawansowana została także inwentaryzacja architektoniczno-pomiarowa oraz badania specjalistyczne.

Badania trwały od kwietnia do końca grudnia 1978 r. i będą kontynuowane w 1979 roku.